

Rektor

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

**Remissvar avseende betänkandet En annan möjlighet till särskilt stöd -
Reglering av kommunala resursskolor (SOU 2020:42)**

(Ert diarienummer U2020/03964/S)

Karolinska Institutet har anmodats att lämna yttrande över betänkandet En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor (SOU 2020:42).

Bifogat yttrande har utarbetats av en arbetsgrupp bestående av professor Sven Bölte, bitr. föreståndare och avdelningschef Steve Berggren samt skolsamordnare Anna Borg, samtliga vid Institutionen för kvinnors och barns hälsa, avdelningen för neuropsykiatri, KIND.

Bifogat yttrande överlämnas härmed.

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Anders Gustafsson i närvaro av universitetsdirektör Katarina Bjelke efter föredragning av utredare Maria Schönning. Närvarande var också Medicinska föreningens ordförande Jessica Härtell.

Anders Gustafsson

Maria Schönning

2020-10-05

Institutionen för kvinnors och barns hälsa
Avdelningschef /neuropsykiatri
Professor, PhD
Sven Bölte

Remissvar (dnr U2020/03964/S)

En annan möjlighet till särskilt stöd Reglering av kommunala resursskolor (SOU 2020:42)

Medverkande på KIND: Anna Borg, Steve Berggren & Sven Bölte

Inkluderingsstanken/terminologi

Vi välkomnar begreppet 'inkluderande lärmiljöer' som tydliggör att inkludering är ett omfattande uppdrag för eleven. Den kan förhindra att inkludering feltolkas som enbart att barn med behov placeras i vanliga klasser, vilket kan vara helt kontraproduktivt. Å andra sidan läser vi på flera ställen att den konstiga och primitiva formuleringen "inkluderingsstanken har gott för långt" från januariavtalet används som ett underlag för ändringen av regleringen av resursskolor. Inkludering betyder dock inte att placera en elev antingen i en reguljär eller en resursskola (eller särskola), utan att anpassa lärmiljön i alla skolyper till elevens förutsättningar och att kompetens, resurser, vilja och en plan behövs för detta i form av systematisk kvalitetsarbete på varje skola. Vår forskning¹ visar att ett sådant kvalitetsarbete är sällsynt i Sverige, vilket regleringen inte adresserar. Kvaliteten på inkludering och dess bedömning är inte en bara en fråga för resursskolor, utan alla skolor. *Därför borde det vara tydligt i dokumentet att liknande krav ska ställas på alla skolor, så att behovet av resursskolor kan minska över tiden.*

Kartlägga och analysera i viken utsträckning rektorer och huvudmän använder särskild undervisningsgrupp

När det gäller utredningens direktiv att kartlägga och analysera i viken utsträckning rektorer och huvudmän använder särskild undervisningsgrupp som stödåtgärd och vilka överväganden de gör i fråga om elevers deltagande i sådan grupp så framkommer att det oftast har fokus på den aktuella elevens behov. I utredningen framkommer också att placering av elev kan göras pga hänsyn till andra elever, såsom exempelvis att den aktuella eleven är våldsam. Utredningen gör ett viktigt ställningstagande när den påtalar att det är utifrån aktuell elevs behov av särskilt stöd som placering ska göras, inget annat.

¹ https://ki.se/sites/default/files/migrate/2018/10/10/inclusion_-_inkluderingsarbete_for_barn_och_ungdomar_vid_svenska_skolor.pdf

Utredningen tydliggör också att placering bör ske i samförstånd med vårdnadshavare och bör förutsätta vårdnadshavares medgivande. Utredningen understryker också vikten av att lyssna till eleven. Utredningen skriver, "Elevens önskemål måste vara centrala i den utredning som görs inför övervägande av placering". *Vikten av att lyssna på eleven kan förtydligas ytterligare.* Detta då placering i särskild undervisningsgrupp eller i kommunal resursskola många gånger innebär radikala förändringar för eleven såsom skolbyte och relationsbyten så väl med kamrater som vuxna.

Regelbunden uppföljning och utvärdering av placeringen

Utredningen skriver "Det är angeläget att en elevs skolgång i en resursskola kontinuerligt följs upp och utvärderas". *Angeläget borde ersättas med bör då det är av största vikt att kunna säkerställa om placeringen har effekt eller inte för aktuell elev.*

Utredningen tydliggör att samverkan ska ske med såväl vårdnadshavare som elev när det gäller beslut om placering i särskild undervisningsgrupp eller kommunal resursskola. *I avsnittet som täcker uppföljning och utvärdering skulle dock en tydligare koppling kunna göras till uppföljning och utvärderingsarbetet med vårdnadshavare och elev.*

I utredningen framgår att det kan finnas faktorer som motverkar användningen av särskilda undervisningsgrupper. Ett av exemplen som lyfts fram i utredningen är bland annat kompetens och resursbrist. Eftersom det i utredningen tydligt framgår att särskild undervisningsgrupp eller kommunal resursskola är verksamheter för elever i behov av särskilt stöd *så kunde utredningen också tydliggjort att huvudmän och rektorer därtill har ett ansvar att se till att det finns kompetens hos personalen som arbetar inom dessa verksamheter.*

Stödbehov, bedömning av stödbehov, resursskolors kvalitet

Vi saknar en plan för standardisering av bedömning av stödbehov, när det gäller metod, form och inblandat personal, samt ett ramverk och instrument. WHO's Internationella Klassifikation av Funktion (ICF) som rekommenderas av Socialstyrelsen² är ett ramverk som kan ge ett gemensamt språk och synsätt kring elevens styrkor och svagheter samt underlättande och hindrande omgivningsfaktorer i skolan som är adekvat för operationalisering av begreppet 'inkluderande lärmiljöer'. Liknande gäller även bedömningen av resursskolors kvalitet – här skulle standards i bedömning underlätta och effektivisera. Vi har tagit fram skalor för att gradera hur väl inkluderade åtgärder är etablerat på skolor (se fotnot 1). Dessa skalor kan ta emot elevens (liksom vårdnadshavarens och personalens) perspektiv på behov och tillgång till stöd. Det är oklart i remissen hur elevens önskemål och syn ska mätas och vara ledande i processen.

² <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/klassificering-och-koder/icf/>

Ansökningssystemet

I utredningen framkommer att kommuner som idag har kommunala resursskolor utformat sina ansökningssystem olika. I vissa fall är det vårdnadshavare som ansöker och i andra fall är det elevens hemskola som gör ansökan. *Här skulle vi önska att utredningen tagit ett tydligare ställningstagande för vikten av att skapa ett enhetligt ansökningssystem och att tydligare pekat ut skolan som ansvarig i detta.* Detta då det enligt utredningen är centralt att det är elevens behov som står i centrum vid övervägandet av placering i resursskola. Utifrån detta kan tyckas att det är västenligt att det är just skolan som står för ansökan till resursskolan och inte vårdnadshavare. Detta då en placering, enligt utredningen, ska föregås av en utredning och en pedagogisk bedömning av särskilt stöd som sker av rektor. Vårdnadshavares del i detta handlar snarare om att vara delaktig i det utredande arbetet och i själva placeringsbeslutet men inte så som jag kan se det med ansvar att ansöka om plats.

Beslut om tilläggsbeloppet

Vi anser att det förbli problematiskt att avgörande beslutstagandet om tilläggsbeloppet tas enbart av respektive kommun. Även om detta är förståeligt, betyder det in praktiken att det blir en ekonomisk fråga, om elever respektive resursskolor erhåller stödet. Stödet styrs då av kommunens budget för tilläggsbelopp, medan utredningens slutsats poängtera att det måste vara elevens behov som styr. Det har visat sig att de senaste åren att många elever med tydliga behov av extra stöd nekas tilläggsbeloppet av kommuner. *Därför borde beslutsfattningen inte enbart lokaliseras på kommunnivå.*

I tjänsten

Sven Bölte, Steve Berggren, Anna Borg

Inst kvinnors och barns hälsa, avd neuropsykiatri, KIND